

Vc
3108

h. 28, i. a

I, 2

Vc
3108

AD ILLVSTRISSIMVM
ET POTENTISSIMVM PRIN-
CIPEM AC DOMINVM,

Dominum

CHRISTIA-
NVNVM SECVNDVM,
SACRI ROMANI IMPERII
Archimareschallum; Electorem & Du-
cem Saxonix, Landgravium Thuringix,
& Marchionem Misnix, &c.

DE FELICI EXCELLENTIA
*Electoralis ac gubernationis prouinciarum
subiectarum susceptione*

GRATVLATIO:

Humillima subiectione conscripta

A

Iacobo Schultes V. I. D.

•••(✱)•••

LIPSIÆ.

ANNO CHRISTI M. DCI.

No 111
4 2/2

HERZOG V. SACHS

AN VND CHERVSTEN

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SALE)

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

ILLVSTRISSIMO AC PO-
tentissimo Principi ac Domino,
DOMINO
CHRISTIANO
SECUNDO,

Sacri Romani Imperij Archimareschallo,
Electori & duci Saxoniae, Thuringiorum Land-
grauio, ac Misenorum Marchioni, Domino
meo Clementissimo.

DOSTE A QVAM, AD
usurpandam Electoralem au-
toritatem, & moderandas
prouincias subiectas, Celsitudo
tua legitimis annorum spacijs
prouecta est, gaudent merito
subditi omnes isto Celsitudinis tuae tam excellenti
bono, felicitatiq; suae congratulantur, quod a
Deo Immortali Celsitudinis tuae imperio sunt
reseruati.

Ea re motus ego, cum publica ceterorum,
latitiâ meam quoque putavi oportere coniungi,

A 2

eoq;

eoq; nomine orationem istam ad Celsitudinem
tuam humillimâ subiectione perscripsi.

Quoniam autem ea ferè gaudentis animi
conditio est, ut continere se angusto illo pectoris
ambitu nequeat, sed undiquaq; erumpat, hocq;
magis perfectam se esse letitia credat, quò plu-
reis inueniat socios; publicani orationem illam,
ut etiam per me, quoad ego possim, exteris
transmittatur communis hæc erga Celsitudinem
tuam suscepta gratulatio: nullaq; prætermitta-
tur occasio, quin debitus noster erga Principem
clementissimum amor atq; submissio orbi chri-
stiano ostendatur.

Eam, Celsitudini tuæ, orationem, non ele-
gantem illam quidem, atq; quod summa Celsi-
tudinis tuæ dignitas poscebat, ornatam, sed ta-
men fideli summissoq; animo conscriptam offero,
oroq; suppliciter, ut benignè eandem suscipiat,
quasi quoddam officij ac subiectionis debita mo-
nimentum.

Cels. Tuæ

subiectissimus seruator

Iacob Schultes V. I. D.

ILLV.

Illustrissime ac potentissime
Princeps CHRISTIANE SECVN-
DE, S. Rom. Imperij Archimareschal-
le, Elector & Dux Saxoniae, Turingiorum
Landgraue, ac Misenorum Marchio, Do-
mine clementissime;

QVOD precati à DEO im-
mortali sumus, omni eo
tempore, quod ab obitu
PATRIS tui beatissimi ha-
ctenus intercessit: vt, ad e-
lectoratum cæterarumq; prouinciarum
gubernationem subeundam, vitæ tuæ spa-
cia clementer prorogaret: Id Celsitudini
tuæ summo IMPERATORIÆ Maiesta-
tis ac reliquorum Imperij ordinum assensu,
omniumque subditorum fidelissimo-
rum applausu, dies hodiernus attulit.

Ergò si tum huiusce beatissimi PA-
RENTIS tui CHRISTIANI PRIMI
præmaturus obitus luctuosissimus fuit,

A 3

atque

atque acerbissimus non subiectis tantum,
sed, vt accepimus, Romano Imperio vni-
uerso, adeò vt nobilissimus quidam Ger-
maniæ Princeps calamitates, quæ præstan-
tissimi eius herois obitum essent consecu-
tura, ita magnas esse, auguratus sit, vt eas
vix cuiusquam mens aut cogitatio capere
posset:

Quanta nunc excipere læticiã debe-
mus CHRISTIANVM ALTERVM,
quem IEHOVA Opt. Max. successorem
electorali dignitati conseruauit: PATER
moriens reliquit: subditi iampridem o-
mnes exoptarunt, precibusq; ardentissimis
ab immortalis DEO efflagitarunt?

Grauiissimum quidem mors CHRIS-
TIANI PRIMIMœrorẽ attulit vxori Il-
lustrissimæ, cui pars maxima abrepta vitæ
est; Celsitudini tuæ ac fratribus sororibus-
que generosissimis, quibus auctor vitæ ac
defensor ætatis tenere occidit: subiectis o-
mnibus, quibus Princeps fortissimus ac

sapien-

sapientissimus clementer imperarat. non

Sed hoc tempore, quo ALTER in illius locum CHRISTIANVS assurgit, eò maiore efferimur gaudio, quò est illustrior dies suscepti honoris, quàm amissi.

Quanquam enim, cum insigni aliquà aduersitate afficimur, celari nequeat animi dolor, aut occultari: Tamen si quæ grata nobis iucundaq; eueniant, nescio quomodo apertior ferè lætitia est, magisq; perspicua; Ita, semper maior est, aut certè apparentior, secundis rebus acceptis delectatio, quàm aduersis perturbatio.

Nam cum magna aliqua aut inopinata calamitas accepta est, opprimit mœror, obruitq; animi penè sensum omnem, viresq;, adeò vt vix ducere vitam & spiritum valeamus: At hilaritate circumfusa mens omni ex parte sese prodit atq; exserit.

Quamobrem non vt summam molestiam nec explicari verbis, nec fingi picturis posse, Poëtæ crediderunt: sic gaudia

non

non exprimi oratione aut gestu posse, existimandum est.

Quæ quanquam ita sunt: sentio tamen, tantam in me non esse cogitandi facultatem, aut dicendi vim atq; copiam, vt comprehendere animo, aut enunciare verbis queam summum illud gaudium, atq; lætitiã incredibilem, quam electoralibus ceterisq; prouincijs subiectis, vniuersæq; Germaniæ tertia hæc lux & vicesima septembris peperit.

Ac prima quidem accepti doloris allevatio fuisse mihi videtur, iam tum in spe posita Illustrissimæ Celsitudinis tuæ: quòd quamquam clementissima Immortalis DEI voluntas PATREM CHRISTIANVM ex hac vitã migrare iussisset; ALTERVM tamen nobis CHRISTIANVM FILIUM in terris reliquerit, cuius vt ætas adhuc tenera annis singulis atq; vnoquoque die ad maturitatem suscipiendi imperij propius accessit: sic vulnus illud, quod

ex tri-

ex tristissimo PATRIS obitu accepimus
omnes, quotidie coaluit magis, atq; nunc
in ipsius FILIO Celsitudine tuâ spem o-
mnem firmioris sanitatis defixit.

Nam vt sole oriente lucem, vires, ro-
bur, succum, & spiritum ipsum conse-
quuntur res, quæ in orbe sunt: Sic, Illu-
strissima Celsitudine tua in folium P A-
TRIS beatissimi conscendente animam
vitamq; recuperare, & quasi ad adspicien-
dam lucem reuocari videmur:

Quod si relligione DEI immortalis
feliceis: iustitiâ firmas: pace florenteis effi-
ci respublicas putamus: ecquod tantum
officium, tantumq; studium? quis tantus
plausus? tanta lætitia? tanta exultatio?
qua excipere atque amplexari hunc di-
em possumus? qui Illustrissimam Celsitu-
dinem tuam nobis Principem veri erga
DEVM cultus auctorem legum patria-
rum defenforem: pacis, ocij, tranquillita-
tisq; propugnatores: patriâ auitaq; virtu-

B

te o-

te omni ex parte præstantem ad summa rerum gubernacula collocavit; atque hæc, quæ singula dona DEI immortalis summa sunt, nunc in TE VNO, nobis exhibet vniuersa?

Si, potentissime cœlitum princeps atque rerum omnium humanarum pater ac dispensator benignissime, pro tuis hisce immortalibus in nos, hasq; prouincias, meritis, parùm tibi cumulatè gratias egero, quæso ne voluntati potius meæ, quàm magnitudini tuorum beneficiorum id tribuendum putes.

Quæ enim tanta potest existere vbertas ingenij? tanta dicēdi copia? quod tam diuinum atq; incredibile genus orationis, quo quisquam possit tua, hoc PRINCIPLE nobis dato, in nos vniuersos promerita, non dicam complecti orando, sed percensere numerando: qui IMPERATORIÆ Maiestati ELECTOREM fidelissimum; Ecclesiæ patronum ac tutorem vigilantif-

simum

simum; prouincijs subiectis principem æ-
quissimum; ciuibus patrem charissimum:
exteris nationibus socium fortissimum;
Germaniæ denique totiq; Imperio Roma-
no membrum; Seu, vt de ALBERTO
atauo in annalibus relatum est, dexteram
validissimam hoc concessit CHRISTIA-
NO principi constituisti?

Nam mihi quidem CHRISTVS ipse
de tuâ, Ô CHRISTIANE, Celsitudine
spem nobis quasi præscripsisse videtur, quod
cum PATER CHRISTIANVS primus,
AVVSq; AVGVSTVS cæteri que longo
ordine maiores tui semper diuinis hisce
virtutibus summâ præter cæteros dignita-
te atque auctoritate floruerint: earum o-
mnium gratulationem ad diuinum atque
felicissimum hoc tuum CHRISTIANI
SECUNDI nomen reuocauit.

Nihil quidem immortalis DEO grati-
us esse potest acceptiusue, quàm rectus er-
ga eum sensus, cultusque sacrarum litera-

rum monumentis consentaneus : neque
vlla res est, quæ salutem rerum publicarum
vehementius contineat, augeatq; magis,
quàm incorrupta fides atque intemerata
relligio. hæc magistratus pariter subie-
ctosque charos DEO reddit; hæc dignita-
tem principis tuetur; populi obedientiam
alitur; hæc mœnia firmat, defenditque ad-
uersus hostes; domos fortunasque nostras
ab improborum iniurijs tutas reddit; opes
auget singulis; dat prosperitatem vniuer-
sis; ac quocunque curam, cogitationem,
solicitudinem, vigilias, operas, labores re-
feramus, fortunatos rerum exitus euen-
tusque secundos impertit.

Quod cum in omni tempore, maxi-
meque superioribus annis intellectum ef-
fet, diuus MAVRICIVS Magnus Celsi-
tudinis tuæ patruus summo studio, veræ
de DEO doctrinæ apud subiectos consti-
tuendæ confirmandæque curam suscepit:
cui non minori desiderio, ardore forsitan

etiam

etiam maiore, AVVS AVGVSTVS successit, eiusque rei, vt aliarum complurium præclarè gestarum, gloriam omnem ad beatissimum PATREM Celsitudinis tuæ CHRISTIANVM transmisit, qui pietatis erga DEVM, salutisque hominum subiectorum amore nulli cedens, laudem omnium haud dubiè superauisset, nisi in cœlestis Ecclesiæ societatem à summo Ecclesiæ principe, opinione celerius fuisset euocatus.

Horum igitur omnium laudem ad Celsitudinem tuam nunc pertinere ipse quidem intelligis; subiecti omnes delatam agnoscunt, augeri exoptant, atque cum præclaro Celsitudinis tuæ in puram religionem Christianamq; pietatem studio, curam animarum suarum coniunctū iri confidunt.

Nec enim fieri putant posse, vt, qui & exemplis maiorum, & propriâ pietate integerrimè DEVM colat venereturq;, non

etiam pietatis suæ socios esse velit eos, qui Imperio suo summo voluntate pareant.

Videre mihi iam nunc videor Illustrissimam Celsitudinem tuam in sanctissimis illis versari deliberationibus: quemadmodum cultus numinis diuini, quem ab ABO, PATRVO MAGNO, AVO, PARENTE q̄; accepisti illa befactatus retineatur, hæreses extirpentur, omniaque ea, quæ exercendæ pietati repugnent, summoveantur.

Quæ quidem idcirco hæc commemo- ro, quòd in mentem veniat, ex omni memoriâ ætatum, temporum, regnorum, principatum, rerumq̄; publicarum florentissimarum; vel ipsa constituendi Imperij initia ab nouâ sacrarum rerum cultusque diuini institutione sumta: vel collapsæ religionis ac pietatis restorationem in exordio principatus esse susceptam.

Cum plerasque in orbe terrarum gentes imperijs atque gubernationibus certis

distin-

distinguere vellet DEVS Opt. Max. atque
his reges suos ac moderatores ex homini-
bus præficere; sibi autem ex omnibus pe-
culiarem legere populum, cui Princeps
ipfemet rectorque esset: iamque Abraha-
mum sacri illius peculij auctorem, paren-
temque omnium fidelium delegisset, eâ-
que de causâ ad peregrinandum induxif-
set, ius ipsi certum legesque constituit, ex
quibus potissimam numinis diuini ratio-
nem esse habendam, deberet intelligere.

Deinceps cum eius posteritatem è ser-
uitute Ægyptiorum liberaturus esset, pri-
mum quidem conuiuium agni paschalis,
liberationis diuinæ monimentum, statu-
it, quò eius quotannis memoria summâ
festiuitate ac celebritate redintegraretur.
Post, antequam in terram promissam eos
deduceret, duarum tabularum leges in
monte Sina rogauit, quibus omnem cul-
tus erga se ac pietatis: tum erga fratres ac
focios hominesque cæteros, officij ratio-

nem

nem complexus est.

SALOMON Israëliticorum regum sapientissimus ab ædificatione templi Hierosolimitani imperium suum est exorsus.

IOSAPHATVS pacti cum **DEO** immortali foederis sacrosancti memoriam circumcissionē diu intermissam reuocauit.

ASARIAS rex is, qui **Vsias** vsurpatur, & **IOSIAS** pascha, temporibus illis penè obsoletum, restaurârunt, magnificentissimeque celebrârunt.

HISKIAS superstitiones gentilium deorum venerationes abrogauit, & eius rei gratiâ institutos lucos excidit, atque inter cætera æneum Moisis serpentem, quòd eo, turpi cultu, Israëlitæ abuterentur, contriuit.

Pari ratione plerique Christiani Imperatores, posteaquam ad gubernationem accessissent, studium omne, curam, cogitationemque; manus etiam atque arma nonnunquam ad delendas improbas su-

persti-

perstitutiones, atque à vero DEI cultu dissidentes errores cripiendos contulerunt.

CONSTANTINVS MAGNVS sacrum illud & nobilissimum concilium Nicænum, quo de grauiissimis diuinæ religionis articulis deliberatum ac decretum est, conuocauit.

THEODOSIVS MAGNVS in vrbe Constantinopolitanâ generalem celeberrimorum, diuinæque legis peritissimorum hominum senatum habuit, quo idem tamen complura fidei Christianæ capita controuersa ex verbo DEI decisa sunt atque explicata.

Non minore pietate **THEODOSIVS IUNIOR**: qui, celeberrimis eâ ætate Theologis Ephesum arcessitis, acerrimas Ecclesiæ, de quibusdam religionis diuinæ institutis, disceptationes horum consilio atq; prudentiâ diremit.

Chalcedonensis quoque concilij, de grauiissimis pietatis Christianæ caussis deli-

C

bera-

berationes, edicto Imperatorum VALE-
RIANI & MARCIANI, susceptæ summo
studio sunt, & incredibili totius Ecclesiæ
fructu atq; emolumento confectæ.

IUSTINIANI autem PRIMI, in tuen-
do augendoq; immortalis DEI cultu ve-
ro, quem latet pietas? qui sanè non minùs,
quàm superiores, tuendæ & ex oraculis
cœlestibus politius limandæ religioni
Christianæ dedit operam: Est enim non
incognitum, quòd in vrbe Constantinianâ
plurimorum Episcoporum ac sacerdo-
tum consilium exercuerit, eoq; nonnul-
las in repub. Christianâ de fide sanctâ ex-
ortas controuersias summo studio termi-
nârit.

Denique eâdem in vrbe CONSTAN-
TINVS TERTIVS de rebus ac rationi-
bus, ad sacram religionem pertinentibus,
concilium, quod vocant Oecumenicum
sextum, habuit.

Ac ne plura aliorum principum cong-

fecter

secter exempla, quæ sunt innumerabilia, nonne Abauus C. T. pientissimus HEINRICVS, cùm hasce prouincias accepisset, etiam beatissimis diui GEORGII, fratris sui, manibus repugnantibus, puram de cultu DEI: saluatoris promeritis: iustitiã hominis: ceterisque christianæ fidei partibus, doctrinam ad maiores nostros summã pietate introduxit? Nonne filius eius, patruus Celsitudinis tuę magnus, verè quidem ille magnus, MAVRICIVS eandem auxit, & huiusce perfruendæ religionis libertatem toti imperio Romano non terrore belli, sed celeritate consilij peperit atque conseruauit?

Quibus quidem factis effecit, vt in omnibus expeditionib. suis fortunã æquissimã vteretur, atq; omnium consiliorum suorum exitus haberet successusque fortunatissimos.

Multùm quidem ei profuit in bellis gerendis eximia prudentia, animique ma-

gnitudo: plurimùm etiam fortassè militum virtus contulit: sed ego, quicquid ab eo prosperè gestum est, pietati eius ac re-ctæ erga **D E V M** menti tribuendum esse, existimo.

Itaque bellicæ eius laudes celebrabuntur illæ quidem, non solùm nostris, sed penè omnium gentium literis atque linguis, neque vlla vnquam ætas de ipsius laudibus conticescet.

Sed tamen, si historiæ reliquam eorum temporum memoriam, cum huius rebus gestis, iustâ (viti par est) scriptione, coniungent, illa ipsa de insigni eius erga **D E V M** pietate recordatio mentem legentis subinde vellicabit, atque ad diuinæ clementiæ moderationem successus eius secundos omnes reuocabit.

Et verò, quemadmodum navis non modò portum, quem petit, non consequi, sed omninò nec cursum felicem aut commodum tenere potest, clauo destituta: sic

respub-

respublica non tantum ad statum floren-
tem prouehi, sed nec constare quidem diu
aut gubernari saltem potest, fide erga D E-
V M immortalem & religione nullâ, aut
non satis probè firmiterq; constitutâ.

Quod mihi quidem præter cætera vi-
detur sensisse C O N S T A N T I V S Impe-
rator, qui hominum suorum, erga se, ac
republicam, fidem exploraturus, gen-
tium sese superstitiones vanas amplecti
velle simulauit, verâ religione abiectâ:
Cumque intelligeret plerosque optima-
tum cultus infidelium suscepisse, ne quas
beneficio eius dignitates obtinerent, dif-
fensione religionis amitterent: Alios au-
tem paucos in fide erga D E V M perstare
maluisse, quam Imperatoris gratiam reti-
nere: depositâ simulatione istos quidem,
quod D E I reuerentiâ constantes, obse-
quium Principis deseruissent, illis, qui do-
mini mortalis amore, D E V M immorta-
lem spreuissent, anteposuit: minimè sibi

ab ijs salutaria in rempublicam consilia
suppeditari posse ratus, qui beatitatis sem-
piternæ ac rerum omnium dominum at-
que largitorem I E H O V A M abiecissent,
hominis causâ, à quo ne quidem huma-
na omnia, quæ vellent aut optarent, con-
sequi possent.

Quid ita? nimirum si de D E O non est
apud animum recta firmaque constituta
sententia, non potest vlla de republicâ sa-
lutaris esse cogitatio.

Nullâ enim re magis ad hanc societa-
tem hominum cœtusque civium tuendos
vocamur, quàm cum sensum eum, quem
de D E O tenemus, toto pectore amplecti-
mur, atq; ex eo omnem vitam actionem-
que nostram, quasi ex regulâ quâdam, me-
tiendam esse arbitramur.

Contraque nullâ re magis abducimur
à communi salute atque republicâ curan-
dâ, quàm cum D E V M aut penitus non es-
se putamus; aut non animo toto metui-

mus;

mus; non vitam meliorem credimus; non sempiternos inferorum cruciatus veremur; non præmia virtutis speramus; non poenas scelerum perhorrescimus.

Tùm enim quisque cœcas ac temerarias animi libidines confectatur, atque ab ijs tamquàm perniciosissimis satellitibus, de hoc publico societatis vitæq; communis theatro ad propriæ rei curam libidinemque persequendam deturbatur.

Hâc de causâ I E H O V A Opt. Max. posteaquam populum Israëliticum verâ sibi religionem obstrinxisset, deinceps in plerisque reipublicæ negocijs ferè non nisi interrogato se, ac institutis non repugnante, suscipi aut expediri quicquam passus est, cuius quidem benignissimæ voluntati auctoritatiq; si semper, vt par erat, obsecundassent, tot calamitates perpeffi non fuissent, perpetuâque dignitate ad Messiaë usque aduentum florere potuissent.

Neque

Neque hic religionis fructus atque necessitas gentiles latuit. Nam licet DEVM verum non cognorant, animaduenterunt tamen, nullam stabilem esse aut firmam rempublicam posse, nisi numinis alicuius diuini auctoritate imperium, leges, cunctaque cætera, quibus respublica contineatur, muniuissent, atque sic rem omnem informassent, vt, quicquid agerent præcipereatque, iussu Deorum fieri subiecti existimarent.

Eâ de causâ LYCVRGVS ita leges Lacedæmonijs tulit, vt ratas esse sui ciues putarent, si eas APOLLO approbasset.

NVMA POMPELIVS, alter Romanorum rex, vt, Romuli bellis quodammodo ferocientem populum ad vitam moderatiorem legibus inflecteret, congressus Ægeriæ cuiusdam simulauit.

Sed non proficiscar à Celsitudine tuâ longiùs, neque apud eam de externorum religione disseram, ne principem Christia-

num

num cum gentilibus: fidei veræ amantem
cum infidelibus ac superstitiosis: rectè
D E O immortali seruientem, cum genij
mali turpissimis mancipijs; piū denique
cum impijs comparare velle videar, quā in
re, vt nihil inesset criminis, minùs tamen
decere arbitror, ita laudari te, Princeps Cel-
sissime, vt nihil ipse neque diuinâ gratiâ,
neque maiorum exemplis clarissimis; ne-
que generosissimâ indole ac institutione
domesticâ didicisse videre, nisi quòd ho-
mines, D E I notitiâ carentes, ab Celsitudi-
ne tuâ, & ab hisce sæculis, longo antè inter-
uallo, cognouissent.

Non est ita: neque hoc patitur eximia
maiorum tuorum virtus: non rerum ad
gloriam D E I gestarum magnitudo, non
ob cultum I E H O V Æ Opt. Max. labores
suscepti atque perlati. Quibus fanè quic-
quid erga D E V M reuerentiæ fuit, quicquid
cultus, relligionis, fidei, pietatis: id nunc
in Celsitudinem tuam vnâ cum prouincijs

D

dela-

delatum esse intelligis.

Ipsa ergò animi tui Celsitudo, quò vberiorè à maioribus habuit cognoscendæ percipiendæque virtutis campum, cò maiore fructu, annis hisce iuuenilibus, in auitæ patriæque pietatis cognitione atque exercitatione versata est, id opinor secuta, quod Agasicles quondam sapienter respondit; eorum maximè discipulum esse decere se, quorum filius esset.

Est igitur hæc summa atque incredibilis erga DEVM pietas princeps omnium ac regina tuarum virtutum. quid ceteræ, que idemtidem ad moderandam rempub. necessariæ esse putantur? quantæ illæ & quàm multæ sunt? non enim solùm religio in principe viro quærenda est, sed multæ sunt aliæ animi dotes eximiæ huius sociæ comitesque virtutis. Piam enim erga DEVM reuerentiam summa ferè in homines æquitas consequi solet, & subiectorum charitas, ergaque omnes beneficentia, qui-

bus

bus etiam iungitur diligens illa ac circum-
specta in rebus gerendis cogitatio, atque
in omni negotio curaque ancipiti ad ex-
plicandum consilium facilis expeditaque
prudentia.

Ergo & istis Celsitudinem tuam præ-
ditam esse virtutibus, agnoscimus gaude-
musque. Sed sunt illæ quidem hoc illu-
striores, quò plures sub Celsitudine tuâ
sumus positi, qui rebus ac possessionibus
nostris defendendis auctoritate tuâ indi-
geamus.

Nam cum, post sempiternam illam ac
beatissimam cœlitum societatem, nihil in
hisce terris præstabilius sit, nihilque, quod
summo illi principi D E O, qui omnem
hunc mundum regit, quod quidem in ter-
ris fiat, acceptius, quàm concilia cœtusque
hominum iure consociati, quibus ea,
quam paullo antè commemoravi, pietas
cultusque ipsius castè integreque exercea-
tur ac doceatur, hominesque ipsi mutuis

fese benevolentiae, liberalitatis, iustitiae, honestatis officijs prosequantur, iuuentq; qua ratione possint: Est, vt apud alios omni tempore, ita apud nos, maximè necessarius princeps sapientissimus atq; æquissimus, à quo, velut à capite, omnis earum virtutum actionumq; perficiendarum ducatur ratio.

Auctore quoque magnanimo ac potente opus est, qui aduersus improbos tucatur bonos, sceleratorum audaciam, rapacitatem, vim, iniuriamq; prohibeat, reprimat, supplicioq; vindicet, iure constituendo summos cum infimis, tenuiores cum his, qui opes maiores habeant, æquali iure retineat.

Cùm ergo Celsitudinem tuam **ELECTOREM** nobis **DEVS** immortalis dedit, vnà dedit principem, iustitiã maioribus suis simillimum, æquitate parem, prudentia senem, fortitudine aut æqualem maioribus aut nihilo inferiorem, fortasse etiam

quod

(quod, quoniam summâ cum patriæ salute, & emolumento subiectorum Celsitudinisque tuæ perpetuâ gloriâ coniunctum est, libenter auguror) breui superiorem.

Soleo sæpè ante oculos ponere, idque crebris vsurpare sermonibus, non exstitisse vllum in orbe Christiano genus hominum præstantius, nec vllam gentem illustrem virtutis, iustitiæ, fortitudinis, summarum dignitatum ac rerum, domi forisque præclare gestarum, gloriâ nobiliorem, quàm est hæc, tua antiquissima ducum Saxoniorum familia.

Ex ea enim complures bellicosissimi Imperatores, felicissimi bellatores, æquissimi legumlatores, moderatissimi subiectorum gubernatores profecti sunt, quibus quidem virtutibus, alijs laudibus innumerabilibus, quæ potest par oratio inueniri? quid est, quod quisquam aut dignum principe, aut Celsitudini tuæ nouum, aut cuiquam inauditum possit afferre?

D 3 quod

quod in R V T A nobilissimâ non iterum
ac sæpius longo ante alios interuallo efflo-
ruerit.

Testis huius rei est O T H O , magnus il-
le Saxonix dux, qui & oblatam Imperij di-
gnitatem incredibili animi magnitudine
repudiauit, & tantâ inter omnes prudentiâ
clarus fuit, vt ijs temporibus nemo quic-
quam agendum susciperet, nisi ipso con-
sulto : tanta eiusdem in Imperio exstitit
auctoritas, vt, quod ipse sensisset, omnes
continuò amplectendum sibi, & omninò
sequendum esse arbitrarentur.

Testis est H E I N R I C V S Auceps huius-
ce filius, qui ad summam Romani Impe-
rij dignitatem sublatus, varia ac dissimili-
ma bella fortissimè gessit, atque exitu feli-
cissimo terminauit.

Vngarorum enim immensos exerci-
tus pænè totos ita deleuit, vt quas occupâ-
rant atq; oppresserant, nobilissimas Impe-
rij prouincias, eorum ipsorum sanguine
redundârint.

Cum

319
Cum Slauis, Boëmis, Danis, Obetritis,
Thalemintijs, pugnis acerrimis confligit,
eorumq; quosdam sibi subiecit, nonnul-
los, ne possi vniquam in Imperium Roma-
num: plerosq;, ne in se amplius quicquam
mouere possent, profligauit. omnes per-
petuâ Martis felicitate superauit. quam il-
le quidem ob rem summâ omnium vo-
luntate PATRIÆ PATER salutatus est.

Testis huius filius & Maiestatis succes-
sor OTHO PRIMVS, qui ob rerum ge-
starum magnitudinem MAGNVS dictus
est, is Vngaros denuò latè per Imperium
prædantes, multitudine innumerabileis,
omnicopiarum genere abundanteis, aspe-
ctuque adeò horribileis, vt nî cœlum eos
obrueret, aut terra absorberet, vinci non
posse crederentur, ne pari quidem militum
numero, fortitudine tamen forsitan ma-
iore, DEI certè immortalis insigni auxi-
lio deleuit. Quæ quidem victoria, quam-
quam fatis magnam ipsi laudem decusque

pepe-

pepererit, tamen & opprimendis in Imperio perduellibus nonnullis; & subleuando **LYDOVICO** Galliarum rege; bello etiam aduersus **BERENGARIUM** in Italiâ; & Slauos, Maurosq; gentes immanitate barbaras ac ferocissimas, cognita eius spectataque virtus est. Quibus ille tantis, tamque præstantibus ac diuinis in orbem christianum promeritis id consecutus est, vt humani generis delitiæ appelletur, & inter Imperatores tres, qui Magni cognomen rebus gestis adepti sunt, Ecclesiæq; summi propugnatores habiti, tertius connumeretur.

Testis **OTHO SECUNDVS** Imperator Magni istius, quem modò dixi, filius, qui aduersus Danos, Saracenosq; fortissimè pugnavit.

Testis huiusce natus **OTHO TERTIVS** idem talem Imperator bellicosissimus, qui Boëmos, vt supplices sibi fierent, adegit: Slauos iterum pænè omnes dele-

uit,

uit, aut ita domuit, vt vires postea ad bellum resuscitandum non recuperarint. Lotharingiam à Gallis liberauit, Imperioque conseruauit. Crescentium tyrannidi inhiantem oppressit: estq; propter summam ac perfectissimam in omni vitâ actioneq; sapientiam & virtutem **ORBIS MIRACVLVM** cognominatus.

Testis **H E I N R I C V S S E C V N D V S** Imperator, qui Saxoniam magnis infestam Polonorum copijs virtute suâ liberauit: victum in Flandriâ Balduinum vnâ cum prouinciâ Imperio suo fideiq; subiecit: Hardeuigum in Italiâ compescuit: Lotharingiam bello subegit: Hermanum Sueuum rebellem ad officium reduxit: Boëmos & Vandalos ad obedientiam flexit: Saracenos Italiâ expulit: Vngaros fidei Christianæ participes reddidit, fratris Brunonis iniurias moderatissimè tulit, summâq; vitæ innocentia & pietate **S A N C T I** sibi nomen peperit.

E

Testis

Testis **FRIDERICVS** Thuringiæ
Landgravius ille, qui ob animi magnitu-
dinem ac res præclarè gestas **FORTIS** ap-
pellatus est.

Testis alter **FRIDERICVS**, istius fili-
us, qui propter summam æquabilitatem
atq; incredibilem in omni vitâ constanti-
am ac seueritatem **GRAVIS** est vsurpatus.

Testis, cuius iste pater erat, **FRIDERI-
CVS STRENVVS**, qui & fortitudinis
suæ testem habet **ALBERTVM** Brunsvi-
censem: & pacis ocijq; studio non subie-
ctis modò sed finitimis prouincijs, ac pæ-
nè toti Imperio Romano lucem attulit at-
que incrementum.

Testis **FRIDERICVS BELLICO-
SVS**, huic strenuò genitus filius, qui plu-
ribus disiunctissimis terris rerum à se præ-
clarè gestarum monimenta reliquit.

Testis **FRIDERICVS** moderatus siue
placidus ex bellicoso filius natus, qui pie-
tatis erga **DEVM**: victoriæ aduersus ho-

stes,

stes, in subiectos æquitatis memoriam illustrem ad posteritatem transmisit.

Testis ALBERTVS, testis MAVRICIVS, quorum vtrorumque, huius etiam per sæpè mentionem antè feci, quos fortissimos ne, an prudentissimos, an verò felicissimos appellem, iure addubito, tanta bella, tam immensa magnitudine, euentu dubia, hostium regionumque varietate dissimilia, numero præliorum pænè innumerabilia, præclare, sapienter, prosperèque non gesta solum ab his sunt, sed etiam confecta.

Dicam quod sentio, quoniam sentire talia quæ proferre non audeas, aut non ita dicere quemadmodum tacitus cogites, animi videtur non satis integri: credo equidem, omneis aliorum principum, omneis exterarum gentium potentissimorumque populorum, omneis clarissimorum regum res gestas, cum hisce nec pugnarum multitudine, nec contentionum celebritate, nec

varietate regionum, nec celeritate conficiendi, nec dissimilitudine bellorum posse conferri.

Testis **GEORGIVS**, eius, quem modo dixi, **ALBERTI** filius prudentissimus; & huiusce frater **HEINRICVS** pientissimus, testes alij ex stirpe Saxonica progeniti principes innumerabiles, quorum omnium cum viuorum summa in Imperio Romano atq; orbe Christiano virtus, dignitas atque auctoritas fuisset, etiam mortuorum nomen celebritatemque fidelissima virtutis custos memoria tam constanter profecuta est, vt ne nunc quidem, tantis seculorum temporumque decursis spatijs consenuerit, atque ad Illustrissimam Celsitudinem tuam per **A V V M** potentissimū **PATREM**q; fortissimum sic delata sit, vt quicquid in illis singulis aut omnibus fuit sapientiae, iustitiae, fortitudinis, auctoritatis, felicitatis, moderationis ceterarumque virtutum, quae principe viro dignae existimen-

men-

mentur : eæ omnes ad Illustrissimam Cel-
situdinem tuam vnà cum Electoratu pro-
uincijsq; , quas illi obtinuerunt , quasi in
portum quendam peruenerint.

Quod si hæc cuncta in Maioribus Cel-
situdinis tuæ maiora etiam fuere , quàm à
me expressa modo verbis sunt , aut exprimi
potuerunt , da mihi quæso , Clementissime
P R I N C E P S , hanc veniam , vt ad quem ea-
rum prouinciarum , in quibus , & de qui-
bus tam præclara ab eis edita facta sunt ,
peruenit hæreditas , eum etiam magnani-
mitatis , cæterarumq; virtutum gloriosissi-
marum successorem esse existimem.

Neque enim hæc idcirco sic de Celsi-
tudine tuâ dico , atq; in eam confero , quod
talem verbis meis fingam , qualis non sit
aut esse queat , neq; vt grata hæc mea Celsi-
tudini tuæ sit oratio : sed quod si vñquam
aliàs , hoc maximè tempore principe tali
indigeant hæ prouinciæ atq; subiecti tui ,
qualem si negemus , adeptos nos esse ; ad-

uersus DEVM immortalem impij; in Cel-
situdinem tuam nefarij, in nosmet ipsos
iniquissimi meritò reputemur.

Ipsi mehercle manes sanctissimi tot
tantorumque celeberrimorum Saxonicae
familiae principum gestire mihi videntur,
quod sunt Celsitudinem tuam virtutum
suarum ac gloriae successorem consecuti.

Prouinciae autem earumque habita-
tores Celsitudinis tuae subiecti fidelissimi
iam nunc ita mihi tacite de Celsitudine T.
gloriarividentur: Principem adepti sumus
iusticiae, sine qua salui esse nos resque nostrae
non possunt, deditissimum atque obseruan-
tissimum: Principem adepti sumus aduer-
sus hostes vbi opus erit (atque vtinam opus
non sit) fortissimum: Principem adepti su-
mus pacis, quam expetimus omnes, stu-
diosissimum; quicquid à maioribus eius
partum est libertatis; quicquid instaura-
tum pietatis ac religionis: quicquid ac-
quisitum est opum, id omne sub hoc prin-
cipe

cipe ocio ac tranquillitate perpetuâ possi-
debimus, eoq̄ue suauius iucundeq̄ue per-
fruemur.

Excelluimus quandoque virtute bel-
landi: non rarò nostra in causis negocijs-
q̄ue grauissimis commendata ante alios sa-
pientia est: magna nobis nonnullis tem-
poribus præ cæteris fuit argenti aliorumq̄;
metallorum præstantiorum copia: merci-
moniorum amplitudine antecellebamus
exteris: summorum quoque regum prin-
cipumq̄ue amicitijs ac societatibus sæpis-
simè floruimus: ac superioribus annis re-
stituendæ religionis pietatisq̄ue Christia-
næ toti Imperio duces eramus atque au-
ctores pænè soli.

Sub hoc autem electore Principe o-
mnium nos rerum istarum laude gloriaq̄;
amplissimos & florentissimos fore persua-
sum habemus: vt iam non in terris exhi-
bitum, sed de cœlo delapsum Principem
Electorem omni pietate, virtute, laude,

cete-

ceterisq; bonis omnibus cumulatissimum esse nos consecutos arbitremur.

Quocircà te quidem Celsissime ac Clementissime Princeps pro eo ac debemus summâ humilitate veneramur & colimus: neque vllum insigne honoris: vllum virtutis præmium: vllum monimentum laudis: vllum gloriæ decus esse fieriq; aut excogitari posse existimamus, quod Celsitudini tuæ à nobis iure & meritò non debeat.

Hæc aut multò maiora prouinciæ Celsitudinis tuæ omnes, hæc ciues cunctiq; subiecti fidelissimi de Celsitudine tuâ taciti loquuntur, summâq; lætitiâ & congratulatione prædicant, hæc Celsissime ac Clementissime Princeps-Elector ipse cùm communis salutis atque Imperij, tum tuâ subditorumq; causâ sicuti facis, ac, ne in communi omnium lætitiâ meimet obliuiscar, horum studiorum nostrorum gratiâ Celsitudini T. velle & optare debes.

Deum

DEVM Opt. Max. summis precibus
rogo atque oro, vt quam nobis patriâ a-
uitâq; maiorumq; virtute clarissimam:
propriâ indole generosissimam atque ma-
gnanimam: intelligendi iudicandiq; fa-
cultate sagacissimam: iustitiâ equissimam,
& vt paucis multa, vel, si possum, omnia
comprehendam, ad res maximas geren-
das omnibus naturæ fortunæq; præsijs
diuinitûs instructam Celsitudinem tuam
Electorem Principemq; dedit:

Eam ad sacrosancti nominis sui glori-
am, ad sacri Romani Imperij salutem, ad
Illustrissimæ Celsitudinis tuæ vniuersæq;
domus Saxonicæ decus sempiternum; ad
subiectorum incrementum; externorum
admirationem; hostium terrorem; im-
proborum vindictam: perfugium deniq;
ac solatium bonorum omnium, diu-
tissimè florentem esse fieriq;
patiatur.

F I N I S.

F

L I P S I Æ,
Sumtibus Henningi Grosii Bibliop.

IMPRIMEBAT MICHAEL
LANTZENBERGER.

Anno M. DCI.

MC

7
10 3108 04

me

ULB Halle 3
004 789 210

V077

h. 28, i. a

A
ET

C

N

S A

Arc

co

D E

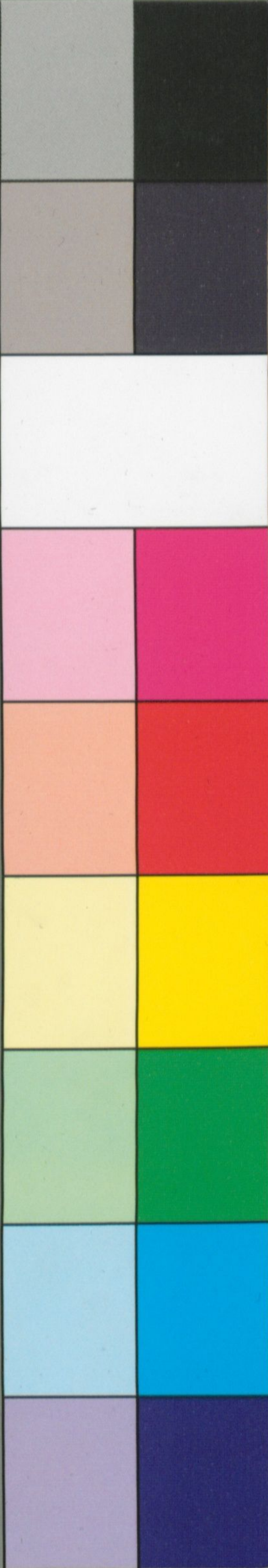
Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

V M
R IN-

A-

V M,

ER II

& Du-

gia,

T I A

um

:

D.

i.

V c
3108

No III

+

